

A zánkai református templom

2009 július 10. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

Még nincs értékelve

Mérték

Magyar Nemzet szombati magazinjának egyik legérdekesebb sorozatát közöljük le folytatásokban, melyben a remek Ludwig Emil megmutatja nekünk a rejtőzködő Magyarország eldugott kincseit, melyek mellett sokszor figyelmen kívül elhaladunk a mindennapi rohanó életünk során. Vigyázzunk ezekre a páratlan kincsekre, hiszen ezek a kincsek alappillérei szeretett Hazánknak.

Többször idéztük az elmúlt hetekben Rómer Flóris bencés pap tanárt, aki 1859 nyarán bebarangolta a Bakonyt, s egy évre rá könyvben közölte feljegyzéseit. Később – amikor már a Magyar Nemzeti Múzeum régészeti osztályának vezetőjeként hivatalból látogatta a műemlékeket – megfordult Zánkán is. 1876-ban írta jegyzőfüzetébe: „A kicsi templomnak van kívül egyenes záradékú, belül kerekded és kagylósan boltozott oltárhelye, 3 hüvelyknyi széles és 1 1/2 láb magas kerek ívablakkal. A szentély hossza 10 láb 7 hüvelyknyi; a hosszahajó 33 láb 7 hüvelyknyi és 17 láb 3 hüvelyknyi szélességgel bír. A déli falon három ablak van, ugyanezen oldalon van a kerek ívkapuzat is, negyedfél lábnyi nyílással. Fel kell említenem a hajó északkeleti sarkában álló kőszószéket, mely rendkívül díszes talpazatú és fejezetű oszlopokon áll; alig lehet kétség, hogy ezen részletek valamely közel lévő, gazdag templomból, talán a dörgicseiből hozattak ide.”

Három évre rá, 1879-ben tatarozták a zánkai református templomot, de még akkor sem jöttek rá a régészek az épület titkára. Csak az 1984–85-ben elvégzett ásatás és falkutatás derített fényt arra, hogy a keleti, eredetileg XII. századi, kívül szögletes, belül patkóíves szentély fölé emelt XIX. századi torony 180 fokkal „megfordította” a templom eredeti szerkezetét. A nyugati oldalon ugyanis eredetileg a hajóval azonos szélességű toronytest volt. Ez a Magyarországon ritka megoldás testvére a közeli (Alsó-) Dörgicse Boldogasszony-templománál látható széles westwerknek. Rómer közel járt tehát a lényeghez, amikor a pompás szószéket onnan származónak gyanította a különlegessége miatt. De még nem tudhatta, hogy a zánkai Szent István-templomot a török idők után visszatérő, protestáns hitű lakosok 1786-ban úgy állították helyre romjaiból, hogy a tornyot egybefalazták a hajóval, eltüntetve ezáltal az eredeti épületszerkezetet.

Zánka és környéke már a Pannon provincia idején művelt hely volt, itt vezetett a Castrum–Valcum (Keszthely–Fenekpuszta), Alba Regia–Intercisa (Székesfehérvár–Dunapentele) főút, a templomdombon korabeli településre utaló római téglákat találtak. A szószék alátámasztására szolgáló díszes oszlop is lefelé fordított, átfaragott római pillér. A XII. században Zánka falu a honfoglalás kori Atyusz nemzetség birtoka, neve először 1164-ben Miske ispán fia, István végrendeletében fordul elő. Az 1300-as években a Rátold nembeli Gyulafi családé, s még a XIII. század vége előtt társtulajdonosa a veszprémi káptalan. A plébániára vonatkozó adat az 1333–35. évi pápai dézsmajegyzékben szerepel Miklós nevű papjával együtt. A Szent István-templomot csak 1519-ben említik, de aligha tévedünk, ha azt feltételezzük, hogy román kori elődjét is első (szent) királyunk oltalmába ajánlották. Az egyszerű egyhajós, belül íves szentélyű épület elé még az Árpád-korban – a dörgicseivel egy időben – emelték a széles nyugati tornyot. Érdekes, hogy a négyszögű szentélyen belül kialakított íves apszis viszont a másik dörgicsei (Szent Péter-) templom szentélymegoldásával mutat feltűnő hasonlatosságot.

A községet az 1548. évi török támadás pusztította el. 1754-ben romként írják le a templomot, amelynek renoválása érdekében 1784-ben folyamodtak kérvénnyel II. József császárhoz a reformátusok. Az 1980-as évekig az egyterű teremtemplom falai mögött rejtőzködő középkori részletek – a déli kapuzat, az osztott ikerablakok és a belsőben feltárt falfülkék – a Balaton környékének egyik legszebb műemlékévé avatják a zánkai református egyházat. Ezzel az emlékekkel búcsúzunk az idei nyár tóparti szépségeitől.

Ludwig Emil, mno.hu

DR. DRÁBIK JÁNOS

100 ÉVVEL TRIANON UTÁN

DVD A trianoni gyalátról tabumentesen

„Egy film amelyet minden magyarnak látnia kell”

Ajánló

